

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Vrchní soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátu složeném z předsedy JUDr. Ladislava Derky a soudců JUDr. Daniely Menclové a JUDr. Alexandry Jiříčkové v právní věci žalobce: **David Mencl**, nar. 23. 12. 1972, bytem Zruč - Senec, Ke Křižovatce 466, zastoupeného advokátkou JUDr. Hanou Kapitánovou, se sídlem Plzeň, Sady 5. května 36, proti žalované: **Lucie Konyová (dříve Zamazalová)**, nar. 27. 5. 1984, bytem Chodov, Jiráskova 784, zastoupenému advokátem JUDr. Markem Neústupným, se sídlem Mariánské Lázně, U Mlékárny 290, o námitkách žalované proti směnečnému platebnímu rozkazu ukládajícímu zaplacení směnečného peníze 251.712 Kč s příslušenstvím a směnečné odměny, o odvolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Plzni č. j. 48 Cm 273/2011-74 ze dne 10. prosince 2012,

t a k t o :

I. Rozsudek soudu prvního stupně se mění tak, že směnečný platební rozkaz č. j. 48 Cm 273/2011-12, vydaný Krajským soudem v Plzni dne 10. listopadu 2011, se zrušuje.

II. Žalobce je povinen zaplatit žalované náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů 78.466,10 Kč k rukám právního zástupce žalované do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se žalobou, podanou u Krajského soudu v Plzni domáhal proti žalované vydání směnečného platebního rozkazu ukládajícího zaplacení směnečného peníze 251.712 Kč s 6 % úrokem od 23. 9. 2011 do zaplacení a směnečné odměny. Žalobu odůvodnil tím, že žalovaná vystavila dne 17. 12. 2010 na řad žalobce směnku vlastní se směnečným penízem 258.493 Kč a splatnou 22. 9. 2011. Směnka byla zaplacená pouze zčásti, proto se žalobce domáhá zaplacení směnečného peníze v rozsahu 251.712 Kč, dále s příslušenstvím a směnečnou odměnou.

Soud vydal směnečný platební rozkaz, kterým žalované uložil do tří dnů od doručení zaplatit žalobci směnečný peníz 251.712 Kč s 6 % úrokem od 23. 9. 2011 do zaplacení, směnečnou odměnu 831 Kč a náhradu nákladů řízení 51.528 Kč. Proti směnečnému platebnímu rozkazu podala žalovaná v třídní lhůtě od doručení platebního rozkazu tyto námitky:

1) Žalovaná uzavřela se společností Ekonomické stavby s. r. o. smlouvu o budoucí smlouvě č. 324/10 z 22. 11. 2010, podle které měla společnost zahájit přípravné práce ke stavbě rodinného domu. Z důvodu nedostatku finančních prostředků uzavřela žalovaná smlouvu o půjčce č. 324/10-101221, podle které se společnost Ekonomické stavby s. r. o. zavázala poskytnout žalované půjčku 170.000 Kč, vázanou na financování zálohy uvedené v čl. III. odst. 3.3 smlouvy o budoucí smlouvě. Žalovaná dále podepsala směnku ve prospěch jednatele uvedené společnosti Davida Mencla (žalobce), aniž jí byly poskytnuty peníze. Důvod pro vystavení směnky byl údajně jen formální s tím, že po zařizení hypotéčního úvěru bude směnečná částka zahrnuta do úvěru. Avšak úvěr nebyl žalované poskytnut a nedošlo ani k zahájení přípravných prací, proto nemohla být ani čerpána půjčka. Žalovaná marně požadovala vydání směnky.

Dodatečně, již po uplynutí třídní lhůty pro podání námitek, žalovaná v podání z 5. 12. 2011 uvedla, že od žalobce neobdržela žádné peníze. Dále žalovaná v podání z 24. 11. 2012 (obě podání učinila před prvním jednáním ve věci) uvedla, že:

2) Žalobce (též jednatel společnosti Ekonomické stavby s. r. o.) na základě předmětné směnky a s tím související smlouvy o půjčce č. 324/10-101221 ze 17. 12. 2010 údajně poskytl žalované půjčku 170.000 Kč, což měla být záloha na krytí přípravných prací, jak je uvedeno v čl. III. odst. 3, resp. čl. I. odst. 2 smlouvy o budoucí smlouvě o dílo, které měla realizovat společnost Ekonomické stavby s. r. o.

3) Ve smlouvě o půjčce je sjednána též nemravně vysoká smluvní pokuta 68.000 Kč. Celá smlouva o půjčce je neplatná. Směnka zajišťovala úhradu údajné půjčky 170.000 Kč se smluvními pokutami. Žádné reálné plnění z půjčky žalovaná od žalobce neobdržela. Je neplatné (neurčitě a nesrozumitelně) ujednání čl. II. odst. 7 smlouvy o půjčce, jež je i v rozporu s právy spotřebitele, které označuje směnku za platební, i když dříve je směnka označena jako zajišťovací.

4) Pro neurčitost je neplatná i smlouva o budoucí smlouvě o dílo č. 324/10 z 22. 11. 2010, jak rozhodl Okresní soud pro Plzeň – sever např. v rozsudku sp. zn. 3 c 259/2008 z 11. 11. 2010; žalovaná navrhuje provést tímto spisem důkaz. Je neplatné i ujednání v čl. III. odst. 5,6 smlouvy o budoucí smlouvě o dílo (odměna příkazníka 50.000 Kč bez ohledu na skutečný výkon).

5) Směnka je neplatná, protože je učiněna splatnou u žalobce, není proto zřejmé, jestli se jedná o směnku vlastní nebo cizí.

6) Žalobce by měl specifikovat, z čeho se skládá směnečná suma.

Do konce prvního (a též jediného) jednání žalovaná ještě uvedla, že nebylo prokázáno poskytnutí peněžních prostředků z půjčky žalobcem ve prospěch Ekonomických staveb s. r. o. Dále žalovaná odkázala na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 563/11 z 13. 11. 2012 a na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 4601/2008 z 16. 9. 2010.

Krajský soud v Plzni rozhodl v bodu I. výroku rozsudku ze dne 10. 12. 2012, že se směnečný platební rozkaz č. j. 48 Cm 273/2011-12 ze dne 10. 11. 2011 ponechává v platnosti. V bodu II. výroku soud rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o námitkách 720 Kč k rukám právní zástupkyně žalobce do tří dnů od právní moci rozsudku.

V odůvodnění rozsudku soud uvedl, že mezi účastníky je nesporné, že žalovaná směnka zajišťovala splnění závazku žalované ze smlouvy o půjčce, uzavřené mezi účastníky k zajištění financování zálohy ze smlouvy o budoucí smlouvě o dílo. Žalovaná ve své první námitce popřela, že by od žalobce převzala půjčené finanční prostředky, ale to odpovídalo dohodě účastníků, podle které neměla být hotovost 170.000 Kč vyplacena žalované, nýbrž žalobce ji měl vyplatit Ekonomickým stavbám s. r. o. Dohoda o výplatě půjčené částky třetí osobě neodporuje ustanovení § 657 občanského zákoníku (dále jen ObčZ), a je v souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 3790/2008. Soud dále shledal, že žalobce splnil smlouvu o půjčce jako reálný kontrakt (předmět půjčky odevzdal dohodnutým způsobem, tj. složil peněžní prostředky v dohodnuté výši do depozita Ekonomických staveb s. r. o.). Pro rozhodnutí nemá význam okolnost, že žalované nebyl schválen hypoteční úvěr.

Námitkami č. 2) až 6) a dalšími tvrzeními vznesenými do konce jednání se soud nezabýval, neboť je shledal opožděnými.

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 563/11 byl vydán v jiné věci a týkal se jiné procesní situace, proto nemá význam v projednávané věci.

Soud shledal všechny námitky žalované uvedené pod č. 1) nedůvodnými, proto ponechal směnečný platební rozkaz v platnosti. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto dle § 142 odst. 1 o. s. ř. ve prospěch úspěšného žalobce.

Žalovaná napadla rozsudek včas podaným odvoláním, v jehož doplnění navrhla rozhodnutí změnit a směnečný platební rozkaz zrušit. Odvolání odůvodnila tím, že soud prvního stupně nepřihlédl ke všem judikátům, na které žalovaná odkazovala ve svém podání z 24. 11. 2012. Žalovaná mj. popřela správnost potvrzení Ekonomických staveb s. r. o. o proplacení půjčky, čímž se soud nezabýval (jedná se o potvrzení subjektu propojeného se žalobcem). V rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2598/2010 z 28. 3. 2011 byl akcentován princip dobrých mravů, který se týká nejen výkonu práva, resp. právních úkonů (§ 3 a § 39 ObčZ), ale prostupuje celým právním odvětvím. Žalovaná dále poukázala na zákon č. 321/2001 Sb. a směrnici Rady č. 93/13/EHS z 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

Žalovaná se v odvolání podrobně zabývala genezí řady obdobných sporů žalobce o zaplacení směnky s použitím téhož scénáře údajně poskytnuté půjčky. Poukázala též na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2056/12 z 20. 11. 2012, podle kterého je vždy nutno upřednostnit při interpretaci právních předpisů teleologický výklad práva, tj. účel a smysl práva. Také v nálezu sp. zn. Pl. 16/12 kritizoval Ústavní soud zneužívání smének ve vztahu mezi podnikatelem a spotřebitelem.

Žalobce se k odvolání vyjádřil a uvedl, že žalovaná pouze namítla, že neobdržela částku 170.000 Kč. Avšak způsob poskytnutí této půjčky (přímá úhrada budoucímu zhotoviteli Ekonomickým stavbám s. r. o.) byl dohodnut v čl. 1.2 smlouvy o půjčce ze 17. 12.

2010. K poukazu žalované na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 563/11 žalobce uvádí, že žalovaná rozlišovala od počátku mezi žalobcem jako fyzickou osobou, která jí poskytla půjčku a žalobcem jako jednatelem společnosti Ekonomické stavby s. r. o. Žalovaná se obrátila se žádostí o pomoc s úvěrem na manažerku uvedené společnosti. Žádná banka neposkytla žalované úvěr, neboť ta měla další nesplacené dluhy. Uvedená společnost provedla jako budoucí zhotovitel pro žalovanou sjednané přípravné práce (zadání stavby a projektovou dokumentaci), avšak žalovaná nakonec nekoupila pozemek, na kterém se měl stavět rodinný dům a nemohla být podána žádost o stavební povolení. Žalobce zároveň omluvil svou neúčast na jednání dne 24. 6. 2013.

Při jednání odvolacího soudu žalovaná uvedla, že účetní Ekonomických staveb s. r. o. paní Alexandra Lövyová, která vystavila žalobci potvrzení o údajném zaplacení zálohy 170.000 Kč žalobcem, je matka žalobce. Z uvedeného plyne velmi úzké propojení žalobce na Ekonomické stavby s. r. o. a je zcela znevěrohodněna věcná správnost uvedeného potvrzení Ekonomických staveb s. r. o.

S ohledem na Čl. II. bod 4. zákona č. 404/2012 Sb. odvolací soud postupoval dle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen o. s. ř.).

Odvolací soud podle § 212 o. s. ř. přezkoumal napadený rozsudek a po provedeném jednání, které se konalo v souladu s § 101 odst. 3 o. s. ř. v nepřítomnosti žalobce, dospěl k závěru, že odvolání žalované je důvodné.

Ve smyslu § 205a odst. 1 o. s. ř. se dané odvolací řízení řídí principem neúplné apelace, tj. účastníci nemohou uvádět, s výjimkami v tomto ustanovení uvedenými, nové skutečnosti a navrhopvat nové důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně. Navíc s ohledem na zásadu koncentrace řízení vyjádřenou v § 175 odst. 4 o. s. ř., která platí ve smyslu § 211 o. s. ř. i pro odvolací řízení, se odvolací soud může zabývat výlučně včas vznesenými námitkami žalované proti směnečnému platebnímu rozkazu.

Odvolací soud se nejdříve zabýval tím, co bylo obsahem včas podaných námitek žalované proti směnečnému platebnímu rozkazu.

Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/12 z 16. 10. 2012 zrušil část ustanovení § 175 odst. 1 o. s. ř. ke dni 30. 4. 2013, ve které byla stanovena třídní lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. Ústavní soud učinil závěr, že tato lhůta je v rozporu zejména s čl. 4 odst. 4, s čl. 36 odst. 1 a s čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, neboť zvláště směnečným dlužníkům neodůvodněně omezuje jejich možnost bránit svá práva před soudem, a mezi směnečnými dlužníky a směnečnými věřiteli tím zavádí neakceptovatelnou nerovnost. Na toto rozhodnutí navázal Ústavní soud svým nálezem sp. zn. IV. ÚS 376/11 ze 14. 1. 2013 ve věci, ve které žalovaná podala námitky v třídní lhůtě od doručení směnečného platebního rozkazu a další námitky podala po uplynutí této lhůty. V nálezu učinil Ústavní soud závěr, že poměruje-li vedle sebe zejména nutnost ochrany základních práv a svobod stěžovatelky (žalované ve směnečném řízení) v intencích specifikovaných v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/12 a povinnost zachovat i ve vztahu ke směnečnému věřiteli princip právní jistoty a princip ochrany nabytých práv, při respektování principu dělby moci, je nutno posuzovat jako včasné všechny námitky ve smyslu § 175 o. s. ř., které stěžovatelka uplatnila v řízení před soudem prvního stupně do skončení prvního jednání ve věci ve smyslu § 118b odst. 1 o. s. ř. Aplikaci právě této lhůty přitom Ústavní soud shledal přiměřenou, neboť právní úprava obsažená v ust. § 118b odst. 1 o. s. ř. je tím

zákonným regulativem, jenž se ve směnečných (šekových) sporech aplikuje, nepřistoupí-li soud, ať již z jakéhokoliv důvodu, k vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu ve smyslu § 175 o. s. ř.

Odvolací soud dodává, že s ohledem na zrušení třídní lhůty pro podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu a též na závěr obsažený v naposled zmíněném nálezu Ústavního soudu je nutno považovat za včasnou námitku i tvrzení žalované vznesené v jejím podání z 24. 11. 2012 před prvním (jediným) jednáním soudu prvního stupně, ze kterého plyne, že směnka souvisela s půjčkou, kterou měl žalované poskytnout žalobce, a to k zaplacení zálohy Ekonomickým stavbám s. r. o. na základě smlouvy o budoucí smlouvě o dílo. Odvolací soud za účelem zjištění povahy právního vztahu mezi účastníky řízení, zopakoval níže uvedené důkazy, z nichž učinil tato skutková zjištění:

- Z žalované směnky, že žalovaná je výstavcem směnky vlastní vystavené dne 17. 12. 2010 na řad žalobce a splatné dne 22. 9. 2011, se směnečným penízem 258.493 Kč.
- Ze smlouvy o půjčce č. 324/10-101221, uzavřené dne 17. 12. 2010 mezi žalobcem jako věřitelem a žalovanou jako dlužníkem, že se věřitel zavázal poskytnout dlužníkovi půjčku 170.000 Kč na financování zálohy 170.000 Kč dle čl. III. odst. 3.3 smlouvy o budoucí smlouvě o dílo č. 324/10 z 22. 11. 2010, přičemž finanční prostředky věřitel převede přímo budoucímu zhotoviteli Ekonomickým stavbám s. r. o. Půjčka byla úročena sazbou 16 % ročně, přičemž úroky byly splatné čtvrtletně počínaje dnem 22. 3. 2011 a jistina byla splatná dne 22. 9. 2011. Pro případ prodloužení se splacením půjčky byla dohodnuta smluvní pokuta 68.000 Kč. Účastníci se dále dohodli v čl. II. bodu 2.6, že dlužník vystaví k zajištění pohledávky věřitele směnku vlastní se směnečným penízem 258.493 Kč.
- Ze Smlouvy o budoucí smlouvě o dílo č. 324/10, uzavřené dne 22. 11. 2010 mezi žalovanou jako budoucím objednatelem a Ekonomickými stavbami s. r. o. jako budoucím zhotovitelem, že se smluvní strany zavázaly do 7 měsíců od podpisu smlouvy uzavřít smlouvu o dílo – stavby rodinného domu dle dispozic objednatele v ceně přibližně 2.350.000 Kč. V čl. III. bodu 3.3 se smluvní strany dohodly, že do 30 dnů od podpisu smlouvy uhradí budoucí objednatel zálohu 170.000 Kč na krytí přípravných prací. Záloha bude vyúčtována ve smlouvě o dílo a bude odečtena z konečné ceny díla.

Z provedených důkazů učinil odvolací soud skutkový závěr, že žalovaná směnka, jež je směnkou na řad, zajišťovala splnění závazků žalované ze smlouvy o půjčce, kterou poskytl žalobce žalované, a to k úhradě dluhu žalované vůči Ekonomickým stavbám s. r. o. ze smlouvy o smlouvě budoucí. Uvedená smlouva o smlouvě budoucí je smlouvou spotřebitelskou dle § 52 a násl. ObčZ, přičemž žalovaná byla spotřebitelem (viz § 52 odst. 3 ObčZ) a uvedená společnost dodavatelem (§ 52 odst. 2 ObčZ).

Smlouva o půjčce nebyla uzavřena žalovanou s uvedenou společností, avšak je nutno vzít v úvahu, jak dovodil výslovně Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 563/11 z 13. 11. 2012, „dvoudomé“ vystupování žalobce při uzavírání smlouvy o dílo a smlouvy o půjčce (odvolacímu soudu je z úřední činnosti známo, že žalobce, jenž je jednatelem Ekonomických staveb s. r. o., tímto způsobem vystupuje opakovaně vůči spotřebitelům, kteří jsou ve smluvním vztahu k uvedené společnosti). Tento postup, kdy případnou půjčku k zaplacení zálohy neposkytuje budoucí zhotovitel (podnikatel) Ekonomické stavby s. r. o., nýbrž třetí

„nepodnikající“ osoba, je patrně veden snahou mj. zbavit žalovanou ochrany spotřebitele dle právní úpravy obsažené v § 52 a násl. ObčZ a též v zákoně č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru (účinného od 1. 1. 2002 do 31. 12. 2010, tedy v době vystavení směnky a uzavření smlouvy o půjčce). Podle názoru odvolacího soudu takový výkon práva žalobce hraničí s obcházením zákona a je nutno tento výkon práva považovat za rozporný s dobrými mravy. Vzhledem k uvedeným závěrům je nutno na žalobce v právním vztahu založeném jak smlouvou o půjčce, tak i směnečnou dohodou (tj. dohodou uzavřenou mezi žalobcem a žalovanou o důvodu směnky – tato dohoda je obsažena ve smlouvě o půjčce v čl. II., bodu 2.6) pohlížet jako na dodavatele dle § 52 odst. 2 ObčZ, tj. jako na osobu, „která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti“. Odvolací soud proto činí právní závěr, že půjčka poskytnutá na základě předmetné smlouvy o půjčce (její poskytnutí žalovaná zpochybnila) je ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 321/2001 Sb. spotřebitelským úvěrem, přičemž nejsou dány výjimky stanovené v § 1 odst. 2 uvedeného zákona.

Podle § 12 zákona č. 321/2001 Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru (účinného od 1. 1. 2002 do 31. 12. 2010, tedy dopadajícího na žalovanou směnku vystavenou dne 15. 11. 2006) *Splácí-li spotřebitel spotřebitelský úvěr prostřednictvím směnky nebo šeku nebo zajišťuje-li jimi jeho splacení, musí si věřitel počínat tak, aby byla zachována všechna práva spotřebitele, která vyplývají ze smlouvy o poskytnutí spotřebitelského úvěru.* Tento zákon byl s účinností od 1. 1. 2011 nahrazen zákonem č. 145/2010, ve kterém bylo obsaženo ustanovení § 18 se zcela identickým textem. Toto znění § 18 bylo účinné do 24. 2. 2013. Ode dne 25. 2. 2013 je účinný § 18 v tomto znění:

(1) *Ke splacení nebo zajištění splacení spotřebitelského úvěru nelze použít směnku nebo šek.*

(2) *Věřitel a zprostředkovatel společně a nerozdílně odpovídají spotřebiteli za škodu způsobenou porušením povinnosti stanovené v odstavci 1.*

(3) *Ke splnění nebo zajištění splnění povinnosti vyplývající ze smlouvy, ve které se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru, nelze použít směnku nebo šek. Zprostředkovatel odpovídá spotřebiteli za škodu způsobenou porušením povinnosti stanovené ve větě první.*

Úprava obsažená v § 12 zákona č. 321/2001 Sb. byla provedena před 1. 5. 2004, tj. před dnem vstupu České republiky do Evropské unie, a to ve fázi kdy Česká republika byla vázána smlouvou o přidružení. Uvedené ustanovení reflektovalo směrnici Rady ze dne 22. 12. 1986 č. 87/102/EHS o sbližování právních a správních předpisů členských států, týkajících se spotřebitelského úvěru. Směrnice v článku 10 stanovila: *Členské státy, které v souvislosti se smlouvami o úvěru dovolují spotřebiteli, aby:*

- a) platil směnkami včetně dlužních úpisů;*
 - b) poskytoval jistotu pomocí směnek včetně dlužních úpisů a šeků,*
- zajistí, aby byl spotřebitel při použití těchto nástrojů pro tyto účely vhodným způsobem chráněn.*

Tato směrnice byla nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008, a to s účinností od 12. 5. 2010.

Při právním hodnocení spotřebitelských smluv je nutno mít na paměti, že hlava pátá „Spotřebitelské smlouvy“ v části první ObčZ implementuje směrnice Evropských společenství (viz též § 51a ObčZ) a jak plyne z rozsáhlé judikatury Evropského soudního dvora, zejm. Marleasing proti La Comercial Internacional de Alimentación (C-106/89), Wagner Miret proti Fondo de garantía Salarial (C-334/92), Faccini Dori proti Recreb (C-91/92), pokud vnitrostátní soud (soud členského státu) aplikuje svůj právní řád, je vždy povinen interpretovat své právo v souladu s obsahem směrnic ES a jejich účelem, a to i bez ohledu na to, zda vnitrostátní právní úprava časově předchází vydání těchto směrnic či nikoliv. Jedině takovým postupem soud členského státu vyhoví ustanovení čl. 249 odst. 3 (dříve čl. 189 odst. 3) Smlouvy o založení Evropských společenství. Odvolací soud dodává, že nemá žádný význam okolnost, že právní úprava obsažená v § 12 zákona č. 321/2001 Sb. byla přijata před vstupem České republiky do Evropské unie – je nepochybné, že nejpozději ode dne 1. 5. 2004 platila pro Českou republiku povinnost vykládat eurokonformně svůj právní řád. Navíc, jak již odvolací soud uvedl, ustanovení § 12 zákona č. 321/2001 Sb. implementovalo článek 10 směrnice č. 87/102/EHS, je proto nezbytné vykládat zmíněný § 12 zákona v souladu s uvedeným článkem směrnice.

Článek 10 směrnice č. 87/102/EHS ukládal členským státům Evropských společenství (nyní Evropské unie) přijmout takovou národní právní úpravu, která ochrání práva spotřebitelů při použití směnky v souvislosti s úvěry poskytnutými spotřebitelům. Odvolací soud zastává názor, že formulace použitá v § 12 zákona č. 321/2001 Sb. (a s účinností od 1. 1. 2011 v § 18 zákona č. 145/2010) nebyla nejvhodnější, nicméně je možné (a nutné) ji interpretovat z hlediska účelu této normy inspirované zmíněnou směrnicí. Vycházel-li by odvolací soud pouze z gramatického výkladu § 12 zákona č. 321/2001 Sb., bylo by nutno dojít k závěru, že uvedená norma je zcela bezobsažná, neboť i kdyby toto ustanovení neexistovalo, je nepochybně každý věřitel (nejen v právních vztazích založených spotřebitelskými smlouvami) povinen počínat si tak, aby byla zachována práva dlužníka a naopak tatáž povinnost platí i pro dlužníka ve vztahu k právům věřitele. Kromě toho nelze ani dovodit, že by uvedené ustanovení nově zakládalo nárok spotřebitele na náhradu škody vůči remitentovi, pokud by spotřebitel zaplatil novému majiteli směnky částku, kterou by nebyl povinen zaplatit při uplatnění směnky ze strany remitenta. Odvolací soud zdůrazňuje, že tento nárok na náhradu škody je dán i bez existence uvedeného ustanovení.

Z uvedených závěrů je zřejmé, že pouhý gramatický výklad evidentně nepostačuje a je nutno (nikoliv jen v tomto případě) vycházet z teleologického výkladu, tj. z hlediska účelu, který je uvedeným právním pravidlem sledován.

Podle názoru odvolacího soudu je namístě takový výklad ustanovení § 12 zákona č. 321/2001 Sb. (ve světle čl. 10 směrnice č. 87/102/EHS), že věřitel (v daném případě žalobce) byl povinen při vystavení směnky zajišťující splnění spotřebitelského úvěru (půjčky) postupovat způsobem, který by žalované jako dlužníkovi umožnil stejnou obranu proti eventuálnímu budoucímu nabyvateli směnky jako proti původnímu věřiteli. Žalobce tímto způsobem nepostupoval, neboť uzavřel s žalovanou směnečnou dohodu (smlouvu o kauze směnky, tj. o důvodu, pro který žalovaná vystavila ve prospěch žalobce směnku vlastní), že žalovaná vystaví v jeho prospěch směnku na řad (ordresměnku), ne směnku nikoliv na řad (rektasměnku). Je zřejmé, že v případě směnky na řad je možný přenos námitky směnečného dlužníka vůči případnému budoucímu nabyvateli směnky, který nabyl směnky indosamentem učiněným do uplynutí lhůty k protestu (viz blíže a contrario Čl. I. § 20 odst. 1 druhá věta ZSS) jen velmi obtížně, a to za splnění podmínek ustanovení Čl. I. § 17 ZSS. Právě též kvůli problémům spojeným se vznášením námitky ze vztahu k předchozímu majiteli směnky bylo

potřebné ve zmíněném článku 10 směrnice č. 87/102/EHS „vybídnout“ členské státy Evropských společenství k přijetí úpravy chránící práva spotřebitele plynoucí ze spotřebitelské smlouvy. Z toho důvodu dohodne-li se ve směnečné dohodě podnikatel (dodavatel) se spotřebitelem na tom, že spotřebitel podepíše ve prospěch podnikatele směnku v souvislosti s uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru, musí se jednat o směnku „nikoliv na řad“, tj. o směnku, u níž bude vyloučena její převoditelnost rubopisem. Pouze u takové směnky (rektasměnky) může směnečný dlužník vznášet námitky ze svého vztahu k předchozímu majiteli směnky i proti jejímu eventuálnímu nabyvateli, neboť směnky nabyt derivativně (jedná se o období ustanovení § 529 odst. 1 ObčZ).

V dané věci je nutno vzít v úvahu, že i směnečná dohoda je ve smyslu definice obsažené v § 52 ObčZ spotřebitelskou smlouvou. Nemožnost uzavřít směnečnou dohodu k použití směnky na řad (ordresměnky) lze nepřímou dovodit i ze zákazu stanoveného v § 56 odst. 1 a odst. 3 písm. k) ObčZ. Podle § 56 odst. 1 ObčZ *Spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.* Podle § 56 odst. 3 písm. k) ObčZ *Nepřípustná jsou zejména smluvní ujednání, která dovolují dodavateli převést práva a povinnosti ze smlouvy bez souhlasu spotřebitele, dojde-li převodem ke zhoršení dobytosti nebo zajištění pohledávky spotřebitele.* K uvedenému ustanovení odvolací soud dodává, že není-li právně přípustné převádět dluhy dodavatele na třetí osobu, zhoršila-li by se tím možnost spotřebitele domoci se splnění své pohledávky, pak je nutno logicky dojít k závěru, že tatáž právní nedovolenost musí platit i v „obráceném pořadí“, tj. převádí-li (má-li možnost převádět) dodavatel na jinou osobu pohledávku (v daném případě věc, která generuje pohledávku), a proti této jiné osobě se spotřebitel může bránit s většími obtížemi, než by to bylo možné vůči dodavateli. Odvolací soud proto uzavírá, že není-li ve směnečné dohodě vyloučena převoditelnost směnky rubopisem, pak taková dohoda (smlouva) obsahuje ujednání, které způsobuje k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

Všechny výše uvedené závěry vedou odvolací soud k názoru, že pro rozpor se zákonem je dle § 39 ObčZ neplatná směnečná dohoda, na základě které spotřebitel podepsal ve prospěch podnikatele směnku na řad, která souvisela se spotřebitelským úvěrem. Tato skutečnost nezpůsobuje neplatnost směnky, avšak zakládá důvodnou obranu proti povinnosti zaplatit směnku remitentovi (viz též rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 933/2008 z 24. 9. 2008 publikovaný v Soudní judikatuře č. 5/2009 na str. 367).

Odvolací soud zdůrazňuje, že je irelevantní okolnost, že předmětná směnka nebyla rubopisována na jinou osobu - nelze učinit závěr, že směnečná dohoda je platná až do okamžiku, kdy remitent převede směnku rubopisem na jiného a teprve v důsledku tohoto jednání se dodatečně stává uzavřená směnečná dohoda absolutně neplatnou. Pro rozpor se zákonem je uvedená směnečná dohoda absolutně neplatná od samého počátku, neboť v sobě zahrnuje možnost remitenta (prvního majitele směnky, tj. v dané věci žalobce) počínat si tak, že nebudou „zachována všechna práva spotřebitele, která vyplývají ze smlouvy o poskytnutí spotřebitelského úvěru“ (viz § 12 zákona č. 321/2001 Sb.). Dokonce i kdyby např. uzavřel remitent (dodavatel) se směnečným dlužníkem (spotřebitelem) dohodu, podle které nesmí směnku na řad rubopisovat (případně že je povinen při převodu směnky rubopisem plně informovat nabyvatele směnky o kauze směnky), tak i při porušení této smluvní povinnosti by byl směnečný dlužník povinen směnku zaplatit jejímu nabyvateli, neunesl-li by v praxi obtížné důkazní břemeno dle Čl. I. § 17 ZSS, že nabyvatel směnky „jednal ke škodě dlužníka“ (tj. že věděl o kauze směnky, např. o tom, že je již zajištěný dluh splněn).

Odvolací soud uzavírá, že pro rozpor se zákonem dle § 12 zákona č. 321/2001 Sb. (nyní § 18 zákona č. 145/2010 Sb. ve znění účinném od 1. 1. 2011 do 24. 2. 2013), § 56 odst. 1 a § 39 ObčZ, je neplatná směnečná dohoda i v tom případě, nebyla-li rubopisována na jiného a jejího zaplacení se domáhá remitent (první majitel směnky).

Žalovaná se ubránila uvedenou námitkou proti směnečnému platebnímu rozkazu. Vzhledem k důvodnosti zmíněné námitky odvolací soud již nehodnotil ostatní včas vznesené námitky žalované proti směnečnému platebnímu rozkazu, neboť by toto hodnocení nemohlo mít žádný vliv na výsledek věci samé.

Vzhledem k důvodnosti uvedené námitky žalované proti směnečnému platebnímu rozkazu odvolací soud v souladu s § 212 a § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil napadený rozsudek tak, že zrušil směnečný platební rozkaz. V souladu § 224 odst. 2, § 211, § 137 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. rozhodl odvolací soud o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů ve prospěch žalované.

S účinností od 7. 5. 2013 (datum vyhlášení nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 25/12 ze 17. 4. 2013 a Sdělení Ústavního soudu zn. Org. 23/13 z 20. 4. 2013) byla zrušena vyhláška č. 484/2000 Sb. Odvolací soud proto při výpočtu náhrady nákladů řízení jak prvostupňového, tak i odvolacího, vycházel v souladu s § 151 odst. 2 části první věty za středníkem o. s. ř. i v případě přiznání odměny za právní zastoupení z vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Náklady žalované v řízení u soudu prvního stupně spočívaly v odměně za právní zastoupení v požadovaném rozsahu 3 úkonů právní služby po 9.340 Kč, v hotových výdajích v rozsahu 3 paušálních úhrad výdajů po 300 Kč k 3 úkonům právní služby (převzetí právního zastoupení, podání soudu ve věci samé a účast při jednání) a v náhradě za promeškaný čas při cestě k jednání u soudu 600 Kč podle § 2 odst. 1, § 11 odst. 1 písm. a), d) a g), § 13 odst. 3 a § 14 odst. 1 písm. a) a odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů a v náhradě za použití automobilu při cestě k jednání ve výši 1.350 Kč podle § 30 odst. 2 vyhlášky č. 37/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů a § 157 a § 158 zákona č. 262/2006 Sb. (zákoníku práce) ve znění pozdějších předpisů. a v náhradě 21 % daně z přidané hodnoty dle zákona č. 235/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Náklady žalované v odvolacím řízení spočívaly v odměně za právní zastoupení v rozsahu 2 úkonů právní služby po 9.340 Kč, v hotových výdajích v rozsahu 2 paušálních úhrad výdajů po 300 Kč k 2 úkonům právní služby (odvolání a účast při jednání odvolacího soudu) a v náhradě za promeškaný čas při cestě k jednání u odvolacího soudu 1.200 Kč podle § 2 odst. 1, § 11 odst. 1 písm. d) a g), § 13 odst. 3 a § 14 odst. 1 písm. a) a odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů a v náhradě za použití automobilu při cestě k jednání ve výši 3.060 Kč podle § 30 odst. 2 vyhlášky č. 37/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů a § 157 a § 158 zákona č. 262/2006 Sb. (zákoníku práce) ve znění pozdějších předpisů a v náhradě 21 % daně z přidané hodnoty dle zákona č. 235/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Nákladem žalované byl též zaplacený odvolací soudní poplatek 12.630 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné, jestliže na základě dovolání, podaného k Nejvyššímu soudu prostřednictvím soudu prvního stupně do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí, dovolací soud dospěje

k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237, § 239 a § 240 odst. 1 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2013). Nesplní-li žalobce dobrovolně povinnost uloženou tímto rozsudkem, lze navrhnout výkon rozhodnutí podle exekučního řádu (zákona č. 120/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

V Praze dne 24. června 2013

JUDr. Ladislav D e r k a, v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Lucie Jadrníčková